

צה"ל ומחלות המעי הדלקתיות

עדו היה ספורטאי מצטיין שהרבה לשחות, שיחק כדורגל והיה קפטן נבחרת הכדורסל של בית ספרו. לעדו, כמו לרבים מחבריו, היה ברור שבצבא יפנה לשירות קרבי, ולא סתם, "רק סיירת מטכ"ל או הקומנדו הימי" תמיד הכריז. בכתה י החל עדו לסבול מחולשה, כאב בטן ושלשול, לאחר בדיקות רפואיות אובחן עדו כסובל ממחלת קרוהן של המעי. עדו החל ליטול טיפול תרופתי למחלתו ובחודשים שלאחר מכן נעלמו הכאבים ועמם השלשול והחולשה ועדו חזר לפעילות ספורטיבית מלאה ולנבחרת הכדורסל. אבל בביקור בלשכת הגיוס הותאם לעדו פרופיל רפואי 21: בלתי כשיר לשירות ביטחון. עדו חש תסכול ואכזבה, מדוע הוא שכל כך רוצה לתרום ולשרת, ואפילו מרגיש מצוין, אומנם לוקח כדורים אחדים ביום אך רץ שוחה ומטביע לסל טוב מרבים אחרים לא יכול לשרת בצה"ל, אפילו לא כלוחם, אבל האם לא יוכל לתרום את חלקו?

רועי שירת כמכונאי מטוסים בטייסת F16, כל בוקר הושכם עם חבריו עוד בטרם זרחה השמש, להגיע ל"דיר המטוסים" ולהכין אותם לטיסות הבוקר. העבודה בטייסת הינה קשה, בכל שעות היום והלילה מתבצעות טיסות אימונים ועל המכונאים המכונים את המטוסים לקראת הטיסות ולאחריהן מוטלת אחריות כבדה, כל טעות, כל בורג רופף, יסכנו את בטיחות המטוס ואת הטייסים שבתוכו. רועי אהב את העבודה על המטוסים, רכש מיומנויות ו"הסמכות" רבות ולאחר שירות של שנה בטייסת כבר שוחח עמו הקצין הטכני של הטייסת על אפשרות חתימה לשירות קבע ועל יציאה לקצונה. לא היה מאושר מרועי שהחליט לחגוג עם חברתו בארוחה חגיגית במסעדה. מספר ימים לאחר הארוחה החל רועי לסבול מכאב בטן ושלשול דמי, רועי פנה למרפאת הבסיס וסיפר לרופא על הארוחה ועל השלשול, בתחילה חשב הרופא שמדובר בזיהום שנרכש במסעדה, אך לאחר שהגיעו תוצאות תרבויות הצואה השליליות ורועי לא הגיב לטיפול האנטיביוטי נשלח רועי לבדיקת הקולונוסקופיה ונמצא שלא הארוחה היא האשמה אלא שרועי סובל מקוליטיס כיבית של המעי הגס. הרופא המומחה המליץ על טיפול ואכן תוך זמן קצר חלה הטבה בשלשול ובכאב הבטן אך רועי נשלח לוועדה הרפואית שקבעה לו פרופיל 21. לא עזרו בקשותיו של רועי, המלצות הקצין הטכני ומפקד הטייסת, רועי סופח לרם 2 ועמד לפני שחרור מהשירות בצה"ל.

מרינה הייתה עתודאית ולאחר שסיימה את לימודי הנדסת החשמל באוניברסיטת תל אביב החלה לשרת יחידת הניסויים של חיל החימוש, לאחר 3 שנות שירות והיא כבר סרן החלה לחשוב על שירות קבע כמהנדסת ניסויים בצבא, שירות מלא אתגר מקצועי פעילות מעניינת וכמובן תורם תרומה חיונית ליכולתו של צה"ל להתכונן ולנצח את המערכות הבאות. גם מרינה חלתה ואובחנה כסובלת ממחלת קרוהן של המעי, וגם מרינה נשלחה לוועדה הרפואית, האם גם מרינה תשחרר מצה"ל ותסיים את שירותה?

שלושה ספורים אלה, הם תאור מקרים אמיתיים אשר נועד להבהיר את יחסו של צה"ל לחולים במחלות מעי דלקתיות ואת האפשרויות העומדות בכל אחד מהמקרים. עדו- חלה בטרם גיוסו, וכעת מחלתו שקטה ונשלטת היטב תחת טיפול תרופתי, רועי חייל בשרות סדיר (מצטיין ותורם) שחלה תוך כדי שירות, ומרינה, קצינה שחלתה תוך כדי שירות קבע.

אין זה מפליא שאנו דנים במחלות המעי הדלקתיות ובשירות ביטחון. מחלות אלו, מחלת קרוהן וקוליטיס כיבית, הינן מחלות כרוניות, המשפיעות על חיי החולים בתחומים מגוונים: רפואיים ונפשיים. יחד עם זאת, בטיפול תרופתי ומעקב רפואי שוטף, רוב החולים יכולים ליהנות מאיכות חיים מצוינת, עם מיעוט של סימפטומים. ההערכה היא שיש כ-15,000 חולים בישראל עם מחלות מעיים דלקתיות. המחלה יכולה להתפרץ בכל גיל, אך שיא התחלואה הינו במתבגרים ובמבוגרים צעירים (גילאי הגיוס והשירות בצה"ל) בגילאים 15-25. שיא התחלואה ע"פ הגיל הינו נתון כלל עולמי שאינו ייחודי לישראל ולא קשור לשירות בצבא.

בצה"ל, פרופיל 21, שפירושו אי-כשירות לשירות ביטחון, הוא הפרופיל הצבאי הנמוך ביותר, המשקף ליקוי גופני או נפשי שאינו מאפשר שירות בצה"ל. בעלי פרופיל 21 משוחררים משירות סדיר ומשירות מילואים בצה"ל. לכל החולים המאובחנים כסובלים ממחלות מעי דלקתיות מותאם, על פי התקנות לקביעת הכושר הבריאותי ("ספר הפרופילים") של צה"ל, פרופיל 21.

לכן לכאורה שלושת המקרים שתוארו הינם זהים: לכולם הוועדה הרפואית, לאחר שתבחן את המידע הרפואי ותגיע למסקנה שהאבחנה הרפואית היא אכן אחת ממחלות המעי הדלקתיות, תקבע פרופיל זהה 21 שמשמעו: אי כשירות לשירות ביטחון. אבל אלו שלושה מקרים שונים.

מועמדים לשירות ביטחון (לפני גיוס) אשר נקבע להם פרופיל 21 זכאים לפנות ללשכת הגיוס על מנת לשרת בצה"ל כמתנדבים. לאחר בדיקת פנייתם ללשכת הגיוס, מועברת הפנייה לבדיקה במפקדת קצין הרפואה הראשי (מק"רפ"ר), ענף רפואה תעסוקתית ומיון רפואי. לאחר שמוודאים שכל המסמכים הרפואיים העדכניים נמצאים, מזומן המבקש לוועדת מתנדבים שם יושב רופא המעין בתיעוד הרפואי ובנוכחות המועמד לשירות ביטחון, מתקבלת החלטה האם לנדב את המועמד ובאילו תנאי שירות ועיסוק (אלו מותאמים פרטנית). בנוסף, מי שבמהלך שירותו נקבע לו פרופיל רפואי 21 (כלומר, החל שירותו כרגיל ואי כשירותו לשירות נקבעה לאחר מכן) יכול להגיש בקשה להתנדב בתהליך דומה, דרך יחידת מיטב (בקו"ם לשעבר) ואישור ועדת מתנדבים בחיל הרפואה. בניגוד למועמדים לשירות ביטחון וחיילי הסדיר, בעלי פרופיל 21 רשאים לשרת בשירות קבע בצה"ל ובשנת 2010 שירתו בצבא הקבע מעל 700 אנשי קבע בעלי פרופיל 21.

עדו, שמחלתו הייתה שקטה, לא חש כל סבל ממנה, והמידע הרפואי ששלח ללשכת הגיוס הביא את הרופא בוועדת המתנדבים בענף רפואה תעסוקתית ומיון רפואי במקרפ"ר למסקנה כי המחלה אכן שקטה יציבה והסיכוי להתפרצותה בשנים הקרובות אינו גבוה, הצליח להתנדב לשירות חובה בצה"ל. אומנם עדו לא משרת כלוחם בסיירת מטכ"ל כפי שחלם, אך הוא משרת כ"לוחם סייבר" ומאחורי המסך והמקלדת הוא לוחם בחזית המלחמה המקוונת ותורם את תרומתו לביטחון.

גם רועי שמחלתו התפרצה בזמן השירות ורק אז החל בטיפול רפואי, פנה דרך יחידת מיט"ב לוועדת המתנדבים במקרפ"ר בבקשה להמשיך בשירותו בטייסת. אך כאן ההחלטה הייתה שיש צורך בהמתנה של לפחות 6 חודשים של שליטה מלאה במחלה לפני אישור הנידוב. רועי, שכבר סיים כשנתיים שירות בצבא העדיף להשתחרר ולפתוח את הפרק הבא בחייו ונרשם ללימודים באוניברסיטה.

מרינה, שכבר שרתה בשירות קבע המשיכה את שירותה תחת הטיפול הרפואי של מרפאת אנשי הקבע ושל הגסטרואנטרולוג שטיפל בה במרפאות החוץ של בית החולים.

לסיכום, מחלות המעי הדלקתיות אומנם מוגדרות כפוסלות שירות בצבא מסיבה רפואית אך באם הן שקטות ויציבות ניתן לחולים להתנדב לשירות צבאי, הן לפני שירות והן תוך שירות סדיר. לגבי שירות קבע: בהחלט ניתן להמשיך בשירות קבע בחולים הסובלים מאחת ממחלות אלה.

כהוכחה וכדוגמא אופטימית להצלחת הטיפול הרפואי באפשרו אורך חיים תקין בחולי קרוהן וקוליטיס כיבית למרות שמדובר במחלות כרוניות ניתן לציין שבחיל האוויר הישראלי שירתו (וחלקם עדיין משרתים) כ-14 טייסים הסובלים ממחלות אלו (כולם כמובן חלו לאחר סיום השירות הסדיר). ובכולם המחלה, לאחר ייצובה, לא מנעה המשך שירות פעיל כטייסים ולא סיכנה את בטיחות הטיסה.

